

België of Nederland?

Een economische vergelijking

DRS. E. A. VAN TRAA

Inleiding

„Your neighbour's grass is always greener”, zo luidt een variant op een bekend Brits gezegde. In Nederland bestaat die houding in sterke mate. Beleidsvoerders in de omliggende landen schijnen, vanuit zo'n houding, het dan al gauw „beter te doen” dan onze „no-nonsense boys”. Voor vergelijkingsmateriaal komt men dan snel terecht bij onze zuiderburen in België en vergeet daarbij als op slag de talloze zouteloze belgenmoppen die men tien jaar lang over dat land heeft rondgestrooid. De Belgen doen het eenvoudig beter, zo weet men te vertellen.

Nu is het op zich zelf allerminst dramatisch wanneer een aantal willekeurige Nederlanders, economen uit vakbeweging of bedrijfsleven, of journalisten de mening is toegedaan dat premier Martens en zijn ploeg het beter doen dan onze regering. Anders wordt het evenwel wanneer dit denkbeeld ook postvat bij de hoogsten in den lande, bij onze politici en bestuurders. Het risico bestaat dan dat er — om met de altijd originele Delftse hoogleraar Van Duyn te spreken — sprake is van een misverstand dat om rechtzetting vraagt. War is er nu eigenlijk waar van dat sprookje dat de Belgen het beter doen?

De externe situatie

Hoe kan een land het in vredesnaam beter doen wanneer het in nog geen vijf jaar tijd zijn externe schuldpositie heeft zien stijgen van nul tot \$ 15 à 20 mrd.? In dat bedrag zijn bovendien nog niet eens begrepen de vele leningen die de lagere overheid, gemeenten als Luik en Antwerpen, in het buitenland is aangegaan en waarvan de totale omvang onduidelijk is. Vergelijkt men deze situatie nu eens met de buitenlandse schuld van landen als Brazilië, Mexico, Venezuela, Argentinië en Chili, waarover men dagelijks kan lezen, en denkt men dan even daarover na dan valt dadelijk één ding op. De Brazilianen die, zoals iedereen U weet te vertellen, met \$ 90 mrd. de grootste schuldenmakers van allen zouden zijn, hebben in feite een veel lagere buitenlandse schuld te dragen dan de Belgen. Tegenover een gemiddelde schuld per hoofd van ongeveer \$ 900 voor de Braziliaan staat een bedrag van ongeveer \$ 1.800 voor de Belg: het dubbele. Natuurlijk kan men daartegen inbrengen dat de produktiviteit van de Belg, zijn economische capaciteit en zijn spaarquote oneindig veel groter zijn dan die van Brazilië of Mexico en dat het voorhands uitgesloten moet worden geacht dat België zijn

aflossing en rentebetaling op die schulden zou moeten stopzetten, maar de waarheid blijft toch dat België behoorlijk in het schuldenmoeras zit en het is dan ook logisch dat oud-minister van Financiën en oud-president van de Nationale Bank van België, Van de Putte zich meer dan eens het hoofd heeft gebroken hoe ooit uit de schulden te komen. Die schulden betekenen immers ook dat België in de komende tien jaar gemiddeld zo'n dikke Bfr. 200 mrd. per jaar aan harde deviezen kwijt is voor aflossing en rentebetaling, dat is meer dan de helft van het bedrag dat Nederland jaarlijks met de verkoop van aardgas verdient. En dan spreken wij nog niet eens over de binnenlandse schuld die tussen de Bfr. 3.000 en 4.000 mrd. schommelt en daarmee per hoofd van de bevolking zo'n 50% hoger ligt dan die in Nederland die, na de huizenhoge tekorten van de laatste jaren, toch ook niet gering is!

En wanneer na de lange hete zomer alle onbezorgde Fransen en Belgen weer naar hun haardsteden zijn teruggekeerd, klopt de harde waarheid misschien opnieuw aan de deur en zou de speculatie tegen de Franse en Belgische frank, die België zo lang heeft geteisterd, wel weer eens van voren af aan kunnen beginnen met alle gevolgen van dien. En dat zou bijzonder triest zijn, want voor het eerst in jaren staat de frank bijna à pari genoteerd op de vrije valutamarkt. Met zulk een vooruitzicht voor de gulden is minister Ruiding voorlopig toch nog niet geconfronteerd. Hij weet zich verzekerd van een zeer gunstige betalingsbalanspositie, waardoor het Nederlandse overschot per hoofd van de bevolking hoger ligt dan het Duitse en, wat nog sterker is, dat overschot ligt relatief zelfs hoger dan dat van Japan.

Natuurlijk zullen goede economen opmerken dat ons land zit opgescheept met een onaantrekkelijk exportpakket (wat te zeggen van onze infrastructurele werken in het Nabije Oosten?) en dat ons uitvoeroverschot liever had moeten worden verkregen door de export van Mercedesen en videorecorders dan van onvervangbaar aardgas, doch het internationaal bankwezen redeneert wel eens anders. Een overschot blijft voor hen een overschot en wanneer dat bovendien hand in hand gaat met een aantal gunstige andere indicatoren, zoals het inflatiepercentage en, vóór alles, een absolute nulpositie op het gebied van buitenlandse schulden, verschijnen er al snel hoofdartikelen over Nederland onder de titel „Poor little rich boys”, zoals *The Economist* dat onlangs deed. En bovendien is het Belgische exportpakket met zijn veel te dure walsierijproducten die beneden de kost-

prijs moeten worden verkocht, wel zo sterk?

Dat zelfde bankwezen ziet alleen maar de rode betalingsbalanscijfers van België dat, ondanks optimistische voorspellingen, voorlopig nog met rode cijfers geconfronteerd schijnt te blijven, ook al mag men stellig niet uitsluiten dat daarin enige verbetering kan komen. Wanneer men verder constateert dat het inflatiepercentage in Nederland tot een niveau is gezakt, zoals men dat de laatste twintig jaar niet meer heeft gekend, terwijl het percentage voor België over de laatste twaalf maanden nog steeds boven de 8% ligt, kan men toch moeilijk staande houden dat de zaken in België beter gaan dan in ons land. Uit dat cijfer blijkt trouwens vrij genadeloos dat de z.g. selectieve prijscontrole gewoon aan de laars is gelapt door de winkeliers en handelaars, die doorgaan met hun gebruikelijke (te) hoge winstmarges.

De werkgelegenheidsontwikkeling

Er is één trieste indicator die voor Nederland, zo op het eerste oog, duidelijk minder goed staat dan voor België: de werkloosheid. Nederland nadert reeds een werkloosheidspercentage van 17, terwijl onze zuiderburen, die overigens evenmin trots op zich zelf behoeven te zijn, aan een cijfer toekomen, dat niet ver van de 13 ligt. Enige relativering van deze percentages lijkt overigens geen luxe. Het hoge percentage in Nederland is beslist niet alleen de schuld van de „no-nonsense boys” of van hun deflatoire politiek. Men vergeet meestal dat de Nederlander weliswaar geen hartstochtelijk minnaar is, zoals de zuiderling of de Belg, doch dat hij stellig niet bij hen te kort schiet op het gebied van vruchtbaarheid. Aldus moet men verklaren dat ons land, dat zijn inwoneraantal in dertig jaar tijd met veertig (!) procent zag toenemen, terwijl er maar 16% kleine Belgies bijkwamen, te zamen met Ierland het land met het hoogste geboortenoverschot is. Wanneer alle andere landen in West-Europa het jaarlijks aanbod van jonge werknemers op hun arbeidsmarkt al lang geleidelijk hebben zien verminderen, komen er in Nederland nog steeds meer werknemers bij en dat duurt tot ver in de jaren negentig.

Bovendien moet men rekening houden met een verlate emancipatiedrang waardoor vele Nederlandse gehuwde vrouwen die in de afgelopen twintig jaar en langer nog kopjes koffie bij de buurvrouw plachten te drinken toen de Belgische huisvrouw al lang hard sappelde om samen met haar echtgenoot het geld voor een huis bijeen te zamelen, zich op de arbeidsmarkt komen aanmelden.

In België beweert men de werkloosheid, mede t.g.v. herverdeling van arbeid, te hebben geconsolideerd. Voorts zal het recente besluit de leerplicht tot 18 jaar te verlengen ongetwijfeld mede een gunstige invloed op de werkloosheidscijfers uitoefenen. Doch wél moeten de werkloosheidscijfers in België gecorrigeerd worden voor de enige tienduizenden werklozen die d.m.v. wat men noemt het derde arbeidscircuit tijdelijk in de collectieve sector te werk zijn gesteld. Deze werknemers moet men feitelijk in de werkloosheidscijfers betrekken. En anderzijds oordeelt het Belgische Planbureau bepaald

niet optimistisch over de toekomst en nog onlangs heeft dit bureau een sterk toenemende werkloosheid voorspeld, die eind 1986 wel eens de 800.000 zou kunnen overschrijden. Het is trouwens niet uitgesloten dat de eerste indicaties voor zulk een ontwikkeling zich reeds aankondigen, want de werkloosheidscijfers bewegen zich sinds kort weer in opgaande lijn. Het Belgisch voordeel t.o.v. Nederland zou dus achteraf best eens heel betrekkelijk kunnen blijken te zijn!

Het financieringstekort

Kijkt men vervolgens naar het vermaarde financieringstekort, dan ontmoet men in België slechts kommer en kwel. Dat tekort, dat recent op Bfr. 500 mrd. voor 1984 werd geraamd, een raming die volgens insiders te laag uitvalt ($\pm 12\%$), bedraagt thans zo'n 13%. Een percentage dat grosso modo niet veel verschilt van het Nederlandse. Met dien verstande dat in dat Belgische percentage niet de lagere overheid is begrepen (men komt dan aan 15 à 16%) en dat het Nederlandse financieringstekort, waarmee wel eens wat wordt gejongleerd, volgens internationale maatstaven op zo'n 7% uitkomt. Daarentegen bedraagt het Belgische financieringstekort volgens die zelfde maatstaven wel degelijk 13%.

De schone voornemens die men in juli 1982 aankondigde om dit tekort voor eind 1986 terug te brengen tot 7% heeft men overigens ook weer snel moeten laten varen. Ook in België kampt men immers voortdurend met tegenvallende belastinginkomsten, terwijl men anderzijds, anders dan in Nederland, de uitgavenzijde onvoldoende durft aan te pakken. Minimumlonen en uitkeringen ondergaan immers geen kortingen. Tot nu toe heeft de Belgische regering het niet aangedurfd aan de minimuminkomens en uitkeringen te raken, met het gevolg dat die om de zoveel maanden volledig worden aangepast aan de ontwikkeling van de prijsindex. Het is derhalve somber gesteld met het financieringstekort in België en onze minister Ruyter zal beslissen dat laatste man in Nederland zijn die van mening is dat België het beter doet.

Wel is het opvallend om vast te stellen dat, misschien afgezien van de ministers van Financiën en Begroting De Clercq en Maystadt en een eenzaam in de woestijn roepende chef der Belgische werkgevers, die van dat tekort alleen maar een verdere lastenverzwaring voor het bedrijfsleven verwacht, niemand van dat financieringstekort wakker ligt. Men schrijft er vrijwel niet over. Waar men zich in België echter wel mee bezighoudt is de vraag wanneer de vrije loonvorming en de automatische loonindexatie weer worden hersteld. Men vindt namelijk dat men na anderhalf jaar matigen en inleveren — en er is d.m.v. het bij ons verlaten centen- i.p.v. procentensysteem inderdaad behoorlijk ingeleverd — reeds voldoende inspanningen heeft geleverd. België is weer „competitief” geworden, zo luidt het parool bij een groot aantal Belgische organisaties en staatsburgers en men is serieus van mening dat men binnenkort weer van voren af aan kan beginnen en lonen en automatische loonaanpassing de vrije loop kan laten. Het financieringstekort is niet de zorg van de man in de straat, die zich waar-

schijnlijk op het beginsel baseert dat het internationale bankwezen alleen maar naar de buitenlandse schuld van een land kijkt en het binnenlandse financieringstekort met dezelfde ogen beschouwt als de Chase Manhattan Bank zal doen wanneer men verneemt dat hun cliënt Rockefeller de kledingtoelage aan zijn echtgenote heeft stopgezet. Men maakt derhalve in België de fout om de Belgische kwaal als een prijs- en concurrentieprobleem te zien en men heeft onvoldoende oog voor de zeer zorgelijke toestand van de Belgische staathuishouding.

De investeringen

Tot zover betalingsbalans, inflatie, werkloosheid en financieringstekort. Op geen van de vier punten kan men tot nu toe zeggen dat België fameus scoort. Kijkt men naar de economische groei dan krijgt men evenmin de indruk dat België ook maar een fractie van een procent beter presteert dan Nederland. Sterker nog, de meest recente cijfers wijzen, hoewel men nauwelijks van groei kan spreken, zelfs in het voordeel van Nederland. Het zou trouwens best kunnen zijn dat het conjunctuurherstel zich in ons land sneller voltrekt dan men begin dit jaar verwachtte. En verder ligt het voor de hand dat het gevaar van de z.g. deflatoire spiraal veel eerder dreigt in België, waar minimumloon en sociale uitkeringen immers belangrijk lager liggen dan in Nederland en waar — bij wijze van voorbeeld — de hoogste WW-uitkering niet meer bedraagt dan Bfr. 26.000 per maand. Daar staat (gelukkig maar) tegenover dat het zwarte circuit er van oudsher omvangrijker is dan in ons land.

Trouwens, ook op het gebied van de investeringen zijn er de laatste tijd geen ongunstige berichten uit Nederland. De cijfers zijn er weliswaar niet zo rooskleurig als die voor de VS, doch voor een land als het onze, waar men de dingen eerder zwart pleegt af te schilderen dan het tegendeel, zijn de meest recente prognoses optimistisch. Daarentegen vallen de cijfers voor België tegen. Men krijgt duidelijk de indruk dat de Belgische zakenwereld liever zijn schulden aflost of het geld in staatsobligaties belegt dan in zakelijke investeringen. De veel hogere Belgische rentestand zal ongetwijfeld ook invloed uitoefenen op de investeringsdrang. En bovendien, het investeringspatroon van de Belg verschilt nu eenmaal wezenlijk van dat van de Nederlander. De Belg wiens fantasie generaties lang dikwijls niet verder reikte dan in investeringen „dans la brique”, heeft gedurende de afgelopen jaren zijn geld stelselmatig op korte-termijnrekeningen uitgezet, waar men zonder risico gemakkelijk 14 à 15% op zijn geld kon maken. Dat verschijnsel is trouwens de voornaamste oorzaak van de huidige Belgische buitenlandse schuld. Men wilde zijn geld niet in laagrentende langlopende staatsobligaties steken. De staat vond derhalve geen beleggers op de kapitaalmarkt en moest zich noodgedwongen tot het buitenland wenden ter financiering van het begrotingstekort. De Belg is waarschijnlijk minder avontuurlijk en stelt minder internationaal georiënteerd dan de Nederlander, die bij wijze van spreken reeds in Brasschaat begint de weg in (slecht) Frans te vragen. Die zelfde Nederlander zag

in de laatste jaren echter kans enorme investeringen in de VS tot stand te brengen, een fenomeen dat voor België vrijwel ondenkbaar is. In Franssprekende kringen, en daar zit doorgaans het geld, is het trouwens nog altijd „bon ton” om zich naar goed Frans voorbeeld enigszins laatdunkend over de VS uit te laten.

De arbeidsverhoudingen

Degenen die de indruk hebben dat de „Belgen het beter doen dan wij” zouden voorts de afgelopen maanden eens een kijkje hebben moeten komen nemen in de stad Luik, waar de ratten al wekenlang kringertje speelden op het opgestapelde huisvuil, en een bezoek van President Mitterrand overhaast moest worden geannuleerd. Alleen maar omdat het gemeentepersoneel van Luik, dat kans heeft gezien lonen en salarissen af te dwingen die 20 à 25% hoger liggen dan die bij de nationale overheid, het vertikte in te leveren. Wanneer de regering-Martens de stakers niet gewoon had uitgehongerd — Luik kon de lonen niet meer betalen en Martens schoot de gemeente-ambtenaren slechts een schijntje voor — zou die staking nog hebben voortgeduurd. En wat gebeurt er zo meteen in de andere paar honderd failliete Belgische steden en dorpen? Het tekort in Luik bedraagt Bfr. 44 mrd. en Antwerpen is met een soortgelijk bedrag „next on the list”. Kan men dat een fijne toestand noemen?

En wat te denken van de eeuwige semi-anarchie in Wallonië als gevolg van de failliete Belgische staalindustrie Cockerill-Sambre. Een bedrijf waarbij de OGEM-problemen en die van RSV verbleken tot bagatelles. Cockerill-Sambre heeft reeds Bfr. 150 mrd. ontvangen en heeft volgens het plan-Gandois nog eens ruim Bfr. 100 mrd. nodig om in zwaar afgeslankte vorm te overleven, wanneer dat tenminste lukt. Kent men in ons land ook maar één Danaïenvat van die omvang?

En dan spreekt men nog niet eens over de Vlaams-Waalse broedertwisten die het uitvloeisel zijn van de situatie bij Cockerill-Sambre en waardoor dit land letterlijk op zijn grondvesten staat te schudden. Of over de slopende ruzies in de kabinetsraad waarbij niet zo zeer economische of financiële problemen de oorzaak zijn van de conflicten, doch waarbij in feite twee culturen tegenover elkaar staan, twee volkeren, die in wezen niet veel meer met elkaar gemeen hebben dan onderdeel te zijn van een zelfde, inmiddels overleefd staatsbestel. Zou men zich in Nederland een situatie kunnen voorstellen waarin Noord en Zuid tegenover elkaar staan en geen cent meer aan de economie of het welzijn van de ander willen bijdragen omdat ieder greintje solidariteitsgevoel is verdwenen?

Wat zou minister Rietkerk voelen wanneer hij de Belgische ambtenarij zou moeten uitdunnen zoals men de Nederlandse ambtenarij wil uitdunnen? Er zijn 880.000 ambtenaren en onderwijspersoneel (700.000, voor zover de cijfers vergelijkbaar zijn, in Nederland, dat 40% meer inwoners heeft). Ambtenaren die voor een belangrijk deel alleen maar zijn aangesteld op grond van hun politieke kleur of de z.g. taalrol waarop zij staan vermeld, doch veel te zelden op grond

van hun bekwaamheden. Daar zijn sinds kort de gewestelijke ambtenaren bijgekomen, die het beleid van de centrale overheid voortdurend dreigen te doorkruisen. Hoe wil men in vredesnaam de begroting onder controle krijgen wanneer de ambtenarij zo'n — excusez le mot — puinhoop is? De ambtenarensalarissen zijn in België overigens nog niet, zoals in Nederland, verlaagd. Het enige offer dat men heeft moeten brengen is, zoals alle Belgen hebben moeten doen, het accepteren van een loonaanpassing volgens het systeem centen i.p.v. procenten, en het tijdelijk bevriezen van één z.g. periodieke salarisverhoging.

Conclusie

Het bovenstaande overziende komt men al snel tot de conclusie dat België het misschien wel anders, doch voorlopig beslist niet beter doet dan Nederland. Geen econoom of financier zal dat kunnen volhouden. Daarmee is evenwel niet gezegd dat alles in Nederland koek en ei is. De schrijver van dit artikel zal de laatste zijn om zijn ogen te sluiten voor de zorgelijke toestand in Nederland, die in het post-aardgastijdperk en reeds daarvoor zal ontstaan wanneer men zich niet industrieel heroriënteert, en er zijn stellig een aantal landen aan te geven waar de vooruitzichten gunstiger zijn dan in ons land. Maar dan moet men niet naar België als lichtend voorbeeld kijken.

Zouden een aantal landgenoten niet de

fout begaan zich te veel te laten beïnvloeden door uiterlijkheden en afgaan op de fraaie auto's in het stadsbeeld van Brussel of op de kasten van villa's die men reeds na enige minuten nadat men de Belgische grens is gepasseerd links en rechts langs de weg ziet? Zou het misschien de gans andere levensstijl zijn, die een aantal Nederlanders minder klaar doet zien? De Belg heeft nu eenmaal jarenlang kans gezien door hard werken en door een grotere actieve bevolking dan Nederland een welvaartspeil te bereiken dat hoger lag en nog ligt dan het Nederlandse, waar het collectief beslag van de overheid op het nationaal inkomen altijd hoger is geweest dan in België. Daarbij moet tevens worden bedacht dat de Nederlander zich graag armer voordoet dan hij in werkelijkheid is, terwijl de Belg veel meer belang hecht aan uiterlijk vertoon. Hij is lossier op zijn geld en kocht decennia lang reeds op krediet, toen dat in Nederland bij wijze van spreken nog roekeloos was.

België is niet zo gereguleerd als Nederland en er zijn beslist minder groeperingen of organisaties die per sé moeten meeregeren. Het is dan ook de waarheid dat er ruim drie maal zo veel Nederlanders in België wonen als omgekeerd. Het is eveneens waar dat al die Nederlanders in België, als het maar even kan, daar na hun pensionering zullen blijven hangen, terwijl de Belgen in Nederland zich zullen haasten naar de Belgische vleespotten terug te keren.

De regering-Martens verdient onge-twijfeld lof voor de wijze waarop zij de

zaken thans aanpakt nadat jarenlang België door besluiteloosheid werd gekenmerkt. De regering-Martens is inderdaad een Belgische vorm van een „no-nonsense”-regering, maar men mag zijn twijfels erover hebben of men tot nu toe wel ver genoeg is gegaan met de economische en financiële sanering. Men behoeft slechts de laatste Belgische kranten op te slaan om te begrijpen dat men, naar Nederlands voorbeeld, toch nog een aantal verdere offers zal moeten brengen om begroting, betalingsbalans, inflatie en economische groei onder controle te krijgen. De vakbeweging in België is de laatste tijd muistil. Misschien dat men met het vertrek van George Debunne meer realisme voor de harde feiten ten toon gaat spreiden. En dat is hard nodig, want er mag weliswaar geen beschaafd land in Europa zijn waar de automobilisten op zulk een schaamteloze wijze door op rood gesprongen verkeerslichten heenrijden als in ons land, het ontbreekt de Nederlander op de kritieke momenten niet aan burgerzin. Daarom dat het altijd gemakkelijker zal zijn zware offers van de Nederlander te vragen dan van zijn zuiderbuur. Een waarlijk grondige sanering van de Belgische economie zal derhalve een zaak van lange adem zijn, waar veel overredingskracht en geduld bij te pas komt. Maar nogmaals, België doet het beslist niet beter. Of willen degenen die naar België als voorbeeld kijken, soms alleen maar dat ook in ons land het parlement buiten de belangrijke beslissingen wordt gehouden en per machtingwet wordt geregeerd?

E. A. van Traa